

Impact maken zit in DNA actieve bewoners

Jaarverslag 2022

Inhoud

	INTERVIEW: IMPACT VAN LSA BEWONERS	3
	LSA IN 2025	4
	BEWONERS VERBINDEN	6
	EIGEN GEBOUW	8
	WIJKAANPAK	10
	DIT DEDEDEN WE IN 2022	12
	INTERVIEW: WIJKAANPAK	14
	ENERGIETRANSITIE & DUURZAAMHEID	16
	INTERVIEW: BUURTBESPAARBUDGET	18
	SOCIAAL ONDERNEMEN	20
	MEEBESLISSEN	22

Bewonerskracht, niet altijd snel wel duurzaam

"We ondersteunen actieve bewoners om echt iets te betekenen voor hun eigen buurt. Vaak is dat niet snel en op korte termijn. Als het lukt is het wel duurzaam en brengt het echt een positieve verandering voor heel veel mensen teweeg", aan het woord is Anita Keita, voorzitter van LSA bewoners. En precies dat is de reden dat ze voorzitter is geworden van onze vereniging. "Ik zie hoe belangrijk bewoners zijn voor de leefbaarheid in buurten en wijken. Zorgen dat zij een vaste rol hebben in de ontwikkeling van de hun eigen omgeving is cruciaal. En dat is echt wat anders dan geeltjes plakken op een inspraakavond. Dat we als LSA opkomen voor actieve bewoners en dat het steeds beter lukt hen de positie te geven die ze verdienen vind ik een mooie constatering", blikt ze terug op haar eerste jaar.

Positie voor bewoners

Directeur Thijs van Mierlo vult aan: "Met het nieuwe bestuur hebben we het afgelopen jaar goede stappen gezet. We weten nog beter welke richting we op willen met de vereniging én het harde werken van de afgelopen jaren begint zijn vruchten af te werpen. We zien dat bewoners in steeds meer grote programma's van de overheid een belangrijke plek krijgen. In het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid bijvoorbeeld wordt de rol van bewoners expliciet benoemd net als de wijk als schaal om de problemen die er spelen op te pakken. Dat is een goede ontwikkeling. Al had het van ons best een tandje ambitieuzer gemogen. Maar ook in andere programma's zoals de energietransitie wordt er niet alleen geld gereserveerd voor bewoners om aan de slag te gaan, maar krijgen actieve bewoners ook positie. Dat vind ik echt winst. En daar mogen we als LSA toch ook best een beetje trots op zijn".

"Talloze bewoners, wijkwerkers en ook ambtenaren stellen alles in het werk om verschil te maken in hun eigen buurt."

Positieve energie

En trots zijn Anita en Thijs zeker. "Er gebeuren op heel veel plekken in Nederland hele goede dingen. Talloze bewoners, wijkwerkers en ook ambtenaren stellen alles in het werk om verschil te maken in hun eigen buurt. En met diezelfde positieve energie proberen we LSA ons werk te doen. Zo hebben we het afgelopen jaar met de inzet van heel veel mensen de beleidsmakers in Den Haag proberen te overtuigen bewoners een grotere rol te geven in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Dat lukte voor een deel en daarnaast werken we met de bewonersgroepen in de wijken uit het programma samen om hen te helpen hun rol te pakken in de wijkaanpakken die daar tot stand komen. En dat niet alleen. De grote uitdagingen op het gebied van energie hebben we samen met andere partijen opgepakt en in kaart gebracht. Met een mooi resultaat. Het Rijk gaat de buurthuizen financieel ondersteunen en ook de Nationale Postcode Loterij heeft een groot bedrag ter beschikking gesteld om buurthuizen te helpen hun panden duurzamer te maken. En het zijn dit soort resultaten die ervoor zorgen dat we als LSA ons blijven inzetten voor al de hardwerkende, pionierende actieve bewoners"

Foto's: John Voermans Fotografie

Thijs van Mierlo
Directeur LSA bewoners

Anita Keita
Voorzitter LSA bewoners

Blik op de toekomst van bewonerskracht

Geen welvarende samenleving zonder bewonerskracht. Dat is in het kort waar we als LSA voor staan. We zijn trots op al die bewoners die hun krachten bundelen en hun schouders onder inspirerende initiatieven zetten. Van bewonersbedrijven tot zorginitiatieven en van energiecoöperaties tot buurtmoestuinen en bewoners die strijden tegen de eenzaamheid van buurtbewoners.

Sterk maken

LSA bouwt al ruim 35 jaar aan een samenleving waarin bewoners die zich organiseren en zelf actie ondernemen een belangrijke plaats krijgen. Dat blijven we ook de komende jaren doen. We zorgen voor een groot netwerk en verbinden mensen met elkaar, we behartigen de belangen van bewoners bij beleidsmakers en natuurlijk delen we kennis. Daarnaast blijven we volop samenwerken met allerlei organisaties die zich ook inzetten om het werk van al die actieve bewoners te versterken.

Lokale oplossingen

De leden van LSA bewoners en vele verbonden initiatieven en organisaties van bewoners kenmerken zich door een grote betrokkenheid bij hun eigen leefomgeving. Ze zijn ambitieus, hebben een ondernemende instelling en zijn doordrongen van het besef dat lokale problemen vragen om lokale oplossingen. Onze leden nemen hierin zelf het voortouw. Ze organiseren hun lokale gemeenschappen zodanig dat ze zelf sturing en invulling geven aan de samenleving die zij met elkaar willen zijn.

Bewoners zijn cruciale partner

Een buurt of wijk kan niet succesvol worden opgebouwd zonder de betrokkenheid van haar bewoners. Een wijk waarin de organisatiegraad hoog is, biedt oplossingen aan de vele uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden op sociaal, economisch en ecologisch gebied. Bewonersgroepen zijn onafhankelijk en werken vanuit die positie samen met lokale overheid en professionele organisaties. Vanuit een enorme kennis van de lokale situatie. Ze kennen de problemen, maar vooral ook de mogelijkheden die zij om zich heen zien en herkennen. Daardoor zijn ze een cruciale partner in het werken aan leefbare wijken.

Van zorg tot energie besparing

Actieve bewonersgroepen organiseren zelf de zorg, kopen gezamenlijk zorgdiensten in of leveren de informele zorg waar professionele zorgpartijen geen tijd of geld voor hebben. Ze beheren steeds vaker maatschappelijk vastgoed en gebruiken daarvoor een realistisch verdienmodel. Ze creëren mogelijkheden voor mede-

“Een buurt of wijk kan niet succesvol worden opgebouwd zonder de betrokkenheid van haar bewoners.”

wijkbewoners om werkervaring op te doen of een zinvolle tijdsbesteding te hebben. Bewonersgroepen zetten projecten op die verspilling tegengaan, de deeleconomie versterken en bewustwording creëren over een zorgvuldige omgang met de natuurlijke hulpbronnen op aarde. En dat allemaal op de schaal van de eigen wijk. Hiermee leveren ze een onschatbare bijdrage aan sociale, economische en ecologische welvaart.

Verbrede focus

De focus van het LSA is in rap tempo verbreed naar veel onderwerpen. Dat is ook logisch; de groei van actief burgerschap zorgt voor meer initiatieven op een breed aantal terreinen. Bewonersgroepen zijn dan ook door alle domeinen heen aan elkaar verbonden. Ze delen grotendeels dezelfde drijfveren, verlangens en belangen. En hebben baat bij dezelfde vormen en structuren van ondersteuning die een plek hebben gekregen in de kernfuncties van het LSA. De uitdaging is om recht te doen aan die diversiteit, maar te blijven zoeken naar samenhang en de nodige focus. Hiervoor werken we meer samen met andere netwerken, koepels en organisaties die de beweging van onderop ondersteunen.

HIER STAAN WE IN 2025

Om ons werk de komende jaren richting te geven, hebben we resultaten geformuleerd waar we met onze leden, bestuur, team en samenwerkingspartners naartoe werken.

- De rol van actieve bewoners en gemeenschappen is beter in nationaal beleid van alle relevante ministeries opgenomen. Er wordt voortgebouwd op wat gemeenschappen zelf al doen of kunnen doen. Uitvoering van beleid wordt zoveel als mogelijk in overleg en samenwerking met actieve bewoners vormgegeven.
- De discussie over hoe de wettelijke positie van bewonerscollectieven wordt verstevigd, is uitgekristalliseerd. Uitgangspunt is 'lokaal tenzij'; zeggenschap wordt zoveel mogelijk lokaal georganiseerd.
- Op lokaal niveau is in de gemeenten van Nederland een gesprek gevoerd en zijn afspraken gemaakt tussen actieve bewoners en de gemeente over participatie en nieuwe vormen van democratie.
- Kennis, goede voorbeelden en modellen van collectieve voorzieningen (van buurthuis tot warmtenet) zijn in handen van bewonerscollectieven.
- Kennisontwikkeling en onderzoek wordt steeds vaker op initiatief of onder regie van bewonerscollectieven uitgevoerd en breed beschikbaar gesteld.
- Bewonerscollectieven worden duurzamer door toegang tot kennis, ondersteuning, financiering en bezit van maatschappelijk vastgoed of andere assets.
- Meer buurten en wijken hebben sterke netwerken opgebouwd van bewoners. Hiermee wordt de sociale basis in de buurten van Nederland versterkt.
- Er ligt een agenda voor de rol van bewonerscollectieven in grote maatschappelijke opgaven als wijk-aanpak, brede welvaart, transitie in de zorg en energietransitie.
- Bewonerscollectieven zijn via LSA verbonden aan anderen. Het aantal leden en verbonden collectieven verdubbelt.
- De sector bewonerscollectieven kent een goede samenwerking tussen bestaande koepels in belangenbehartiging, monitoring en kennisdeling.

Meer lezen?

Wil je meer lezen over onze plannen en op welke thema's we actief zijn, download dan ons beleidsplan op www.lsabewoners.nl/verantwoording

Werkboek 'Een betrokken buurt zijn, maken en blijven'

Het werkboek 'Een betrokken buurt zijn, maken en blijven' is een praktische handleiding voor bewoners die willen bouwen aan een betrokken buurt. LSA bewoners heeft dit werkboek gemaakt om eenzaamheid te voorkomen en verminderen en om verbinding en betrokkenheid te vergroten.

Meer verbinding

Het werkboek bevat ook een werkblad en een set kaarten om in gesprek te gaan met je buurt. In het werkboek staan verschillende manieren om te werken aan een betrokken buurt. Denk aan het organiseren van een warm welkom, zorgen voor echt contact, bouwen aan meer verbinding in de buurt en samenwerken met andere initiatieven en organisaties in de buurt.

Elke plek is anders

Het werkboek is zo gemaakt dat iedereen het op zijn eigen manier kan gebruiken. Er staan verschillende manieren in om met het verminderen van eenzaamheid in de eigen buurt aan de slag te gaan. Elk initiatief gebruikt waar behoefte aan is en bepaalt zelf waar ze willen beginnen. Zo maakt iedereen zijn eigen betrokken buurt.

Schot in de roos

Het werkboek bleek een schot in de roos. Na publicatie werd het boek volop aangevraagd en gingen bewoners op honderden plekken aan de slag om in hun eigen buurt eenzaamheid terug te dringen.

Ook aan de slag? Bestel het werkboek op www.lsabewoners.nl/werkboekbetrokkenbuurt

Welzijnsorganisaties en bewonersgroepen verbeteren samenwerking

Als je als bewonersinitiatief en welzijnsorganisatie actief bent in een buurt of wijk, kom je elkaar hoe dan ook tegen. Met elkaar samenwerken gaat niet altijd vanzelf goed. VSBfonds heeft het initiatief genomen om met een aantal andere organisaties een aanpak aan te bieden die werkt maakt van deze samenwerking.

Vijf coalities op expeditie

Vijf lokale coalities van bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties in Voorst, Horst aan de Maas, Utrecht, Apeldoorn en Wageningen krijgen de kans om samen te leren en hun samenspel in de buurten te verbeteren. LSA werkt in dit project mee, omdat we zien dat de relatie tussen bewonersgroepen en welzijnsorganisaties, ondanks de goede wil van beide partijen, best kan schuren.

Leren van elkaar

De 5 coalities leren in hun eigen buurt of dorp hoe ze beter kunnen samenwerken, maar ze leren ook van elkaar in uitwisselingsbijeenkomsten. Het is daarnaast de bedoeling dat er veel meer bewonersgroepen en welzijnsorganisaties profijt hebben van hun lessen.

Kijk op www.betrokkenbuurten.nl/kennisbank/samenwerking-bewonersinitiatieven-en-welzijnsorganisaties/ voor alle gedeelde kennis in de vorm van verhalen en podcasts.

We Doen Het Samen! Festival

Op 25 juni was het weer zover. Hét festival voor en door actieve bewoners. In de Prodentfabriek in Amersfoort kwamen honderden actieve bewoners samen om te genieten van een dag vol inspiratie.

Gezelligheid en inspiratie

Bezoekers deden mee aan talloze workshops, luisterden naar bijzondere sprekers of maakten kennis met verschillende fondsen en organisaties die hun initiatief een stap verder helpen. Ook de finale Kern met Pit vond plaats tijdens het festival. Kortom, het *We Doen Het Samen!* Festival betekent gezelligheid, praktische tips, inspirerende inzichten én financiële mogelijkheden voor bewoners initiatieven.

Samen organiseren

LSA organiseerde het festival samen met KNHM Foundation, VSBfonds, Stichting DOEN, Oranje Fonds, Nederland Zorgt Voor Elkaar en Vereniging NOV. Daarnaast kunnen we in de organisatie niet zonder verschillende partners die meehelpen om het festival inhoudelijk vorm te geven.

Al deze organisaties geloven in actieve bewoners en willen het succes van vele lokale bewoners-initiatieven in heel Nederland laten zien en vieren. We kijken uit naar een volgende editie.

MET BETROKKEN BEWONERS DE STRIJD AAN TEGEN EENZAAMHEID

Door eenzaamheid zijn mensen minder gelukkig en minder gezond. LSA ziet eenzaamheid niet als probleem van het individu, maar als het ontbreken van onderlinge betrokkenheid. We werken daarom aan betrokken buurten waar mensen worden gezien, uitgenodigd worden om mee te doen en hun talenten in kunnen zetten. Bewonersinitiatieven hebben daarmee een belangrijke sleutel in handen om eenzaamheid in Nederland te verminderen.

Wat willen we bereiken

Bewonersnetwerken zorgen voor sociale banden in de buurt. Ze streven naar inclusieve wijken waar iedereen zijn of haar talenten kan inzetten en een plek heeft. Ze opereren vanuit de leefwereld van de buurt en haar bewoners en organiseren de steun en oplossingen die nodig zijn. Bij hen staat niet het probleem van mensen centraal, maar de mensen zelf. En met de juiste aansporing worden de eenzame mensen van nu de vrijwilligers van morgen. Ook onze leden en onze achterban zijn direct of indirect bezig met het verminderen van eenzaamheid. Maar niet alle initiatieven hebben vanzelfsprekend voldoende kennis en tools om gericht eenzaamheid te bestrijden. We zien dat er onder meer een gebrek aan kennis en kennisdeling is over het ontstaan van eenzaamheid en over manieren om eenzaamheid te voorkomen. Daar gaan we actief mee aan de slag.

Foto: John Voermans - Fotocrefie

Ontmoetingsplekken gesteund in hun financiële positie

De zwaarste fase van de coronacrisis lijkt achter ons te liggen. Wat hebben we met z'n allen hard gewerkt om ontmoetingsplekken veilig open te houden, contact in de buurt te blijven maken en mensen die het echt nodig hadden niet alleen te laten. Een prestatie van formaat. En net toen corona echt op zijn retour leek, brak de oorlog in Oekraïne en daarmee de energiecrisis uit.

Veerkrachtig

De uitdagingen vragen veel van besturen en vrijwilligers van dorpshuizen. Financieel, maar ook in de programmering. En toch, als er iets is dat we hebben geleerd, is dat we misschien wel veerkrachtiger zijn dan we denken. En dat er in samenwerking heel erg veel mogelijk is. LSA heeft in coronatijd samen met de LVKK en Sociaal Werk Nederland steeds geprobeerd zo snel mogelijk op basis van de nieuwe geldende regels voor ontmoetingsplekken handreikingen te maken over mogelijkheden om toch veilig mensen te kunnen blijven ontvangen. En we hebben ook veel gesprekken gevoerd en samen met de LVKK gelobbyd om buurthuizen financieel te helpen. Gelukkig heeft dat zijn vruchten afgeworpen. Het Rijk heeft aangekondigd de komende jaren geld beschikbaar te stellen om buurthuizen financieel te ondersteunen om te verduurzamen.

Steeds meer bewoners eigenaar van eigen ontmoetingsplek

In 2022 lukte het verschillende bewonersgroepen om eigenaar te worden van hun eigen ontmoetingsplek. En dat is echt iets om bij stil te staan. Want, het is vaak een traject vol hobbels, politiek gedoe en volhouden. Twee ontmoetingsplekken die nu in handen van bewoners zijn, zijn het Wijkpaleis in Rotterdam en de Graafse Akker in Den Bosch.

Kampioen van de lange adem

Het Wijkpaleis kunnen we met recht de kampioen van de lange adem noemen. De plannen voor aankoop van het pand waren er al jaren. Zelfs nadat de buurt voldoende geld bij elkaar bracht, was het nog lange tijd spannend of de koop echt door kon gaan. Dat kwam door een verschil van mening met de gemeente. Uiteindelijk lukte het toch. Het pand met vier verdiepingen is nu van de wijk en kan haar belangrijke rol voor de buurt alleen maar verder uitbreiden.

Openlucht ontmoeting

De Graafse Akker in Den Bosch is een belangrijke ontmoetingsplek voor de bewoners in Den Bosch Oost. Op het terrein komen vele buurtbewoners samen voor activiteiten en werk op de Akker. De woningbouwcorporatie bood de mogelijkheid om de grond over te nemen. Ook hier was crowdfunding een belangrijk onderdeel van het succes van de aankoop.

Foto: Het Wijkpaleis

De zoektocht naar financiering van vastgoed

Een eigen haard is goud waard. Voor elke buurt. Een pand functioneert als belangrijk middelpunt. Toch is een pand kopen of een langjarig huurcontract afsluiten vaak lastig voor bewoners-initiatieven.

Nieuwe manieren van financieren

Daarom zijn LSA bewoners, KNHM foundation, Stichting DOEN en Social Enterprise NL op zoek gegaan naar nieuwe manieren om de financiering van vastgoed wél mogelijk te maken. Deze zoektocht deden we in het kader van het Europese project Social Finance for Community Based Social Enterprises, waarin we kennis ophalen en delen. Het project is inmiddels in een volgende fase waarin kwartiermakers aan de slag gaan om een werkbare financiële constructie te ontwikkelen. Onze bevindingen van het project tot nu toe, hebben we gebundeld in het boekje: 'Eigen haard is goud waard'

Ontdekkingen en acties

Bewonersbedrijven zijn een belangrijke schakel voor meer leefbare wijken en buurten. Hun waarde is lastig in kaart te brengen, daarom blijven we investeren in het vergroten van kennis. Bijvoorbeeld door het organiseren van trainingen over het meten van impact. Overheden zien bewonersbedrijven nog te weinig als partner. Door meer ontmoeting en betere belangenbehartiging zetten we in op een betere plek voor bewonersbedrijven in lokaal beleid. Deze en andere ontdekkingen lees je in het boekje. Lezen? Je vindt het op www.lsabewoners.nl/eigenhaard

EEN ONTMOETINGSPLEK VOOR IEDERE BUURT

Nederland kent duizenden ontmoetingsplekken. Ze vormen het kloppende hart van iedere buurt. Plekken waar bewoners elkaar ontmoeten, activiteiten op poten zetten en nieuwe ideeën en initiatieven starten. En dat is niet het enige. Gebouwen in eigendom van de buurt dragen bij aan betere voorzieningen en vormen een bron van inkomen. Daarmee kan een buurt nog beter werken aan haar maatschappelijke doelstellingen. Toch staan al deze ontmoetingsplekken onder druk. Bezuinigingen, slecht toegankelijke financiering en druk van de markt maken het lastiger ontmoetingsplekken in bezit te krijgen en te houden. Daar willen we als LSA iets aan doen.

Wat willen we bereiken

Gemeenten zien ontmoetingsplekken vaak vooral als kostenpost en wegen de maatschappelijke waarde ervan niet mee. We zien daardoor ontmoetingsplekken verdwijnen, omdat ze plaats moeten maken voor bijvoorbeeld woningen of commerciële activiteiten. Door bewoners te steunen hun eigen ontmoetingsplek in beheer te nemen en waar mogelijk ook het gebouw te kopen, willen we ervoor zorgen dat iedere buurt blijvend de beschikking heeft over plekken om elkaar te ontmoeten. Daarom pleiten we ervoor niet de marktwaarde van deze gebouwen leidend te maken, maar de activiteiten en de meerwaarde die het daarvoor biedt aan al die bewoners. Daarnaast ontwikkelen we nieuwe businessmodellen voor ontmoetingsplekken en werken we aan het toegankelijker maken van financiering.

"Een ontmoetingsplek is een belangrijk sociaal middelpunt in de buurt."

Het manifest van de wijkaanpak

'De wijk' is terug van weggeweest op de landelijke politieke agenda. Gelukkig hebben we in de tussentijd veel geleerd over wat werkt. We hebben inzichten gebundeld in het 'Manifest voor een succesvolle wijkaanpak'. Het is een handreiking voor bestuurders, politici, actieve bewoners en beroepskrachten die zich inzetten voor de wijk.

Bewoners zijn leidend

Voor een succesvolle wijkaanpak zijn bewoners en hun kennis en ervaring leidend. Dat betekent:

- Werk waardierend en uitnodigend
- Heb aandacht voor wat er goed gaat in wijken
- Vertrek vanuit gelijkwaardigheid
- Maak gebruik van wat er al is
- Kies voor de lange termijn

Een van de grootste problemen van de wijkaanpak van de afgelopen decennia is dat continuïteit ontbrak. We roepen op om dat deze keer anders te doen. Zorg voor borging op lange termijn en niet alleen op bestuurlijk niveau. Juist ook in de uitvoering. En kijk waar de administratie rompslomp voor beroepskrachten beperkt kan worden en de ruimte om te experimenteren met nieuwe vormen van verantwoording vergroot.

De makers

We schreven het manifest op initiatief van onszelf en het LPB samen met een redactieteam van experts. Het kwam tot stand dankzij de inbreng van ruim 75 bestuurders, beleidsmakers, beroepskrachten, actieve bewoners en Utrechtse jongeren.

Download het manifest op www.lsa-bewoners.nl/manifest

"Focus on what's strong, not what's wrong."

Community building, fundament van sterke wijken

Aandacht voor wijken is belangrijk, maar hoe die aandacht eruit ziet maakt uit. Wij kijken naar wijkontwikkeling vanuit het perspectief: **focus on what's strong, not what's wrong.**

We bouwen verder op dat wat er wel is.

De talenten en ervaringen van mensen.

De kwaliteiten in de openbare ruimte. De tradities die ontstaan en behouden blijven.

De onderlinge verbanden tussen bureaus, groepen en verenigingen. Deze en meer principes van Asset Based Community Development vormen wat ons betreft de leidraad voor het buurtmaken.

Blijven ontwikkelen

De belangstelling voor ABCD als antwoord op veel maatschappelijke vraagstukken groeit. De club van buurtmakers die ervaring en kennis heeft van deze werkwijze wordt groter. We blijven werken aan verbinden, trainen en inspireren. Ook het Oranje Fonds ziet de waarde van deze manier van werken. In een bijzondere samenwerking met LSA investeren zij fors in het verspreiden van Asset Based Community Development met pilots in 5 buurten in Nederland en een training voor een grotere groep. Ook trekken we samen op in het onderzoeken van de impact van ABCD.

Buurtmakersacademie

In de samenwerking binnen Wijkwijzer en financiering van het ministerie BZK hebben we kunnen bouwen aan een Buurtmakersacademie. Dit is een netwerk waarin mensen samen en van elkaar leren, in buurten aan de slag gaan en nieuwe kennis opdoen.

LSA werkt vanuit bewoners in 20 aangewezen wijken

Het LSA werd halverwege de jaren 80 opgericht als reactie op de rijksoverheid die voor het eerst in de geschiedenis wijkenbeleid ontwikkelde gericht op verbetering van wijken en vooral de situatie van bewoners in deze wijken.

Er is in ruim veertig jaar veel veranderd, maar we zijn ons altijd blijven inzetten voor actieve bewoners en sterke wijken. Met het nieuwe wijkbeleid in de 20 focusgebieden verbinden we net als toen heel specifiek mensen die actief zijn in een gebied waar er een rijksprogramma is of waar gemeenten zelf een wijkaanpak inzetten. We helpen bewoners om zich te verenigen, hun stem te laten horen, van elkaars ervaringen te leren en ze te ondersteunen met expertise als daar behoefte aan is.

Langzaam maar gestaag

Wijkaanpakken zijn taaie processen waar we met elkaar steeds kleine stapjes zetten richting het

gewenste resultaat. Met onze instrumenten als ABCD zetten we samen met bewoners en betrokken partijen langzaam maar gestaag stappen in de gewenste richting. En wat ons betreft beperken we ons niet tot de aangewezen 20 gebieden, maar helpen we juist ook andere wijken waar vergelijkbare uitdagingen zijn.

20 wijken in

Deze wijken zijn aangewezen in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid: Amsterdam Zuidoost, Amsterdam Nieuw-West, Arnhem Oost, Breda Noord, Delft West, Dordrecht West, Den Haag Zuidwest, Eindhoven Woensel-Zuid, Groningen Noord, Heerlen Noord, Leeuwarden Oost, Lelystad Oost, Nieuwegein Centrale-As, Roosendaal -stad, Rotterdam Zuid, Schiedam Nieuwland-Oost, Tilburg Noordwest, Utrecht Overvecht, Vlaardingen West en Zaandam Oost.

WIJKAANPAK VÁN EN MÉT DE WIJK

Een goede wijkaanpak mét en ván de wijk maakt de kring van betrokken bewoners steeds groter. We zijn ervan overtuigd dat bewoners zo hun eigen perspectief kunnen verbeteren. En dat leidt tot duurzame resultaten. Natuurlijk hebben we professionals en goed beleid nodig, maar wat ons betreft is de inzet van beroepskrachten vooral ondersteunend en beleid dienend. Daarnaast zijn experimenteerruimte en een lerende aanpak cruciaal voor een succesvolle wijkaanpak.

Wat willen we bereiken

We zien drie grote opgaven die samenkomen in wijken en stevige impact hebben op de leefomgeving en het samenleven van bewoners: de sociale agenda, de fysieke agenda, de energietransitie. Om deze succesvol aan te pakken zijn een aantal zaken nodig. Ten eerste beleid voor de lange termijn. En daarmee bedoelen we voor minstens 10 jaar, maar liever 20 jaar of meer. Daarnaast is het belangrijk om gelijkwaardigheid als vertrekpunt te kiezen. Gemeenten, woningcorporaties en andere partijen moeten zich goed informeren over wat er in een wijk leeft en uitgaan van gelijkwaardigheid. Dat vraagt in het begin meer tijd en energie, maar die win je ruimschoots terug.

Foto: LSA bewoners

Bijeenkomsten

Een van onze belangrijkste taken vinden wij het bij elkaar brengen van onze leden. Om elkaar te inspireren, van elkaar te leren en ervaringen te delen. We organiseerden vele kleine bijeenkomsten. Zelf of met onze samenwerkingspartners. Daarnaast organiseerden we ook drie grote bijeenkomsten.

DAG VAN DE BUURT

Tijdens de Dag van de Buurt lieten locaties in het land zien hoe zij werken aan de buurt is als uitvalsbasis voor een leefbare, veerkrachtige, veilige en welvarende samenleving.

In de theatershow 's avonds zochten we naar de spelregels en strategieën voor een wijkaanpak die werkt.

POPELDAG

10 juni was de 7e keer de ABCD Community Building Popeldag. Deze keer in de K-Buurt in Amsterdam. Bewoners uit alle delen van het land deelden voorbeelden, dilemma's, glorieverhalen en frustraties.

WE DOEN HET SAMEN! FESTIVAL

Honderden initiatiefnemers genoten van het programma van het *We Doen Het Samen!* Festival. Workshops met

praktische handvatten, inspirerende sprekers optredens. KNHM Foundation, VSBfonds, Stichting DOEN, Oranje Fonds, Nederland Zorgt Voor Elkaar, LSA bewoners en Vereniging NOV organiseerden deze dag.

LSA ZOMERTOUR

Deze zomer kozen we als insteek voor onze zomertour ondernemende bewonersinitiatieven. Zo gingen we onder andere op bezoek bij de Meentwerf in Hilversum, de Buitenwacht in Dordrecht, De Jojo's Sassenheim en de BuurtWerkkamer Eindhoven

Deze publicaties maakten we

EIGEN HAARD IS GOUD WAARD

www.lsabewoners.nl/eigenhaard

WERKBOEK BETROKKEN BUURT ZIJN WORDEN EN BLIJVEN

www.lsabewoners.nl/werkboekbetrokkenbuurt

WARM AANBEVOLEN

www.lsabewoners.nl/warmaanbevolen

ZELFBEHEER IN DE WARMTETRANSITIE

www.lsabewoners.nl/zelfbeheerwarmtetransitie

MANIFEST VOOR EEN SUCCESVOLLE WIJKAANPAK ►

www.lsabewoners.nl/manifest

2022 een overzicht

In 2022 werkten we weer keihard om het goede werk van alle actieve bewoners makkelijker te maken, hen een betere positie te geven en hen te helpen nog meer impact te maken.

Welzijnsorganisaties en bewonersgroepen verbeteren samenwerking | Steeds meer bewoners eigenaar eigen ontmoetingsplek | Wijkaanpak; Het succes van de lange adem | Groen voor verbinding én tegen hittestress | Ondernemen met je Buurt | BuurtBespaarBudget houdt buurten warm | Weer stapjes gezet met right to challenge in de wet | Bewoners maken volop gebruik van Lerend netwerk | Het manifest van de wijkaanpak | Community building fundament van sterke wijken | Zoektocht naar financiering van vastgoed | Ontmoetingsplekken gesteund in hun financiële positie | LSA werkt samen met bewoners aan wijkaanpak in 20 nationale programma's | Bewoners betere gesprekspartner bij plannen in de wij | Bewonersgroepen ontwerpen hun eigen aanpak tegen eenzaamheid | Ervaringsdeskundigen denken mee over tegengaan energiearmoede | Democratische vernieuwing in college-akkoorden | Creëer banen voor je buurt | Ontwerpkracht voor gemeenschapsfondsen van de toekomst | Leiderschapstraining voor buurtleiders | Krachten gebundeld in de bewonersinitiatievensector

Team en bestuur 2022

TEAM

- Almaz Meiners
- Annerike Hekman
- Joeri van de Riet
- Johannes van den Eerenbeemd
- Karlijn Ligtenberg
- Kim Verweij
- Kristel Jeurig
- Marieke Boeije
- Marieke Koot
- Marte Kappert
- Paul Klouwens
- Sylvia van der Garde
(in liefdevolle herinnering)
- Thijs van Mierlo
- Vincent Jacobs

BESTUUR

- Anita Keita | Nijmegen | voorzitter
- Hans Zuiver | Zuidoostbeemster |
secretaris/penningmeester
- Willy van Leeuwen | Schiedam
- Rina Clemens | Rhenen
- Patrick van Lunteren | Breda
- Melanie Berends-Vermaak | Kollumerzwaag
- Miek van Dongen | 's-Hertogenbosch

Foto: Parou Hulzebos

Popeldag 2022 in de K-buurt in Amsterdam

Lobby

We vinden het belangrijk om de stem en kracht van de bewoners te tonen aan beleidsmakers, zodat zij bij het maken van plannen en beleid bewoners de plek en positie geven die ze verdienen.

ENERGIELASTEN

Gemiddeld krijgen ontmoetingsplekken te maken met een stijging van energielasten van bijna 120%. Na verschillende gesprekken in Den Haag en vragen van Kamerleden heeft het kabinet toegezegd geld vrij te maken om ontmoetingsplekken te ondersteunen.

NATIONAAL PROGRAMMA LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID

Met ons manifest hebben we flink gelobbyd om de wijk en haar bewoners op de kaart te zetten. En dat is goed gelukt. Lees er meer over op pagina 10.

VERKIEZINGEN

De gemeenteraadsverkiezingen hebben invloed op het werk van actieve bewoners. We hebben rond de verkiezingen laten zien welke kansen er zijn. De belangrijkste les? Zorg dat je een goede relatie opbouwt en houdt met de gemeenteraad en met de betrokken wethouders bij het werk in jouw wijk.

Wijkaanpak; Het succes van de lange adem

Wat ons betreft is een wijkaanpak een lange termijn aanpak. En dat zeggen we niet voor niets, want het werkt. Riet Duykers is al ruim 40 jaar betrokken bij wijkontwikkeling. Als actieve bewoner, maar ook in haar werkzame leven. In verschillende plaatsen door het land. Riet's hart ligt bij 'haar' wijk Oud-Krispijn in Dordrecht. Aan het begin van deze eeuw was ze er directeur van de wijkontwikkelingsmaatschappij (WOM) Krispijn Wonen. En momenteel is Riet ruim 10 jaar voorzitter van Ontmoetingscentrum De Buitenwacht, sociaal duurzaam door bewoners opgezet en onderhouden. We interviewden Riet over haar ervaringen.

Aan de slag in Oud Krispijn

Eind jaren '90 is Oud-Krispijn een wijk waar meer dan 100 nationaliteiten samenleven. De wijk kent veel problemen, waaronder criminaliteit en slecht onderhouden woningen. Maar liefst 1200 huizen staan op de nominatie om gesloopt te worden. Werk aan de winkel dus! Riet wordt kwartiermaker en later directeur van de WOM. Wijkbewoners zeggen tegen haar: "Voordat hier stenen gestapeld worden moeten eerst de sociale problemen worden opgelost." Het is Riet snel duidelijk: de fysieke en sociale wijkaanpak moet samengebracht worden. Ze hanteert daarvoor participatieve gebiedsontwikkeling. "Wijkbewoners worden niet als lastig obstakel gezien maar hun potentieel wordt benut," legt Riet die term uit. "Door bewoners zeggenschap te geven gaat de kwaliteit van de plannen omhoog. We zijn gestart met een lege agenda. Aan bewoners vroegen we: 'Wat is belangrijk voor jullie?'. Eén van de antwoorden was dat huishoudens in buurten hechte gemeenschappen vormden. Zij maakten zich terecht zorgen dat ze bij verhuizing over de hele stad verspreid zouden raken. De WOM heeft er toen voor gezorgd dat deze mensen samen konden verhuizen. Zo bleven sociale netwerken bestaan."

"Voordat hier stenen gestapeld worden moeten eerst de sociale problemen worden opgelost."

Een collectieve bakoven

"Het zijn vooral de bewoners. Zij geven kleur aan de wijk en de leefbaarheid ervan. Ik moet bijvoorbeeld denken aan een groep Turkse vrouwen die vaak thuis brood bakten, op zo'n manier dat er een groot risico op brand ontstond. In plaats van repressief op te treden en het hen te verbieden, hebben we een creatieve oplossing gevonden. Bij de inrichting van het plein realiseerden we een grote bakoven waar ze samen brood konden bakken. Ook nog eens goed voor de integratie! Dat vind ik wel een risico van het Nationaal Plan Leefbaarheid en Veiligheid dat dit jaar is opgesteld. Wat mij betreft teveel focus op veiligheid, handhaving en repressie. We zouden ons veel meer moeten richten op preventie, vroegsignalering en leefbaarheid."

Ontwikkelkracht

Het aanboren van de ontwikkelkracht van bewoners. Klinkt simpel, maar het gebeurt in de praktijk lang niet altijd. "Bewoners zijn trots op hun wijk. Daarop kun je aansluiten" vertelt Riet. Haar strategie komt neer op 3 pijlers: continue aandacht voor haalbaarheid en draagvlak, de bereidheid om op basis van ontwikkelingen en wensen van bewoners het programma aan te passen en het viertal van successen.

Strakke regie en maximale participatie.

"Een strakke regie kun je borgen door concrete en zichtbare resultaten te formuleren. Dit vergroot het draagvlak en vertrouwen in de wijk", legt Riet uit. Vervolgens kun je het proces daar naartoe zoveel mogelijk invullen met bewoners. "Wees dan wel transparant over de kaders zoals wat het mag kosten. Dat voorkomt teleurstellingen in een later stadium."

Koester wat mooi en belangrijk is voor bewoners.

Riet raadt aan om niet te kiezen voor formele participatiemodellen maar oprechte interesse in de wijk en haar bewoners als vertrekpunt te nemen. "Dat betekent ook dat je niet te lang blijft steken in rol- en regiediscussies maar dat je samen gaandeweg ontwikkelt. Voortschrijdend inzicht, nieuwe ontwikkelingen en onverwachte risico's zullen steeds moeten worden meegenomen. Dat kan een heroverweging van doelstellingen met zich meebrengen."

Riet Duykers (linksonder): "Neem bewoners als vertrekpunt".

Vieren van successen.

"Zorg dat je concrete en zichtbare resultaten viert, klein of groot", adviseert Riet tot slot. "Dat reduceert onzekerheid, het geeft betrokkenen energie en verbetert het imago van de wijk. De kleine successen vasthouden en laten beklijven in de wijk zorgt ervoor dat het proces onomkeerbaar wordt." Riet noemt dat 'stimulerend voorbeeldgedrag'. "Door daadkracht, lef en vasthoudendheid te tonen verleid je anderen als vanzelf om mee te doen."

Je hebt elkaar nodig

De wijkaanpak gaat over verschillende domeinen. Dus krijg je binnen een gemeente met veel verschillende mensen te maken. Zoals stedenbouwkundigen, toezichthouders op de bouw en professionals in het sociale domein. Om zoiets als de WOM te laten slagen is het belangrijk dat de gemeente en bijvoorbeeld ook de woningcorporatie bereid zijn om zeggenschap af te staan aan bewoners. Riet geeft daarbij een tip. "Zorg voor bondgenoten op bestuurlijk niveau. Betrek een burgemeester en een wethouder. Zij kunnen organisaties die werken in de wijk verleiden om mee te doen. En ze zorgen voor de nodige dekking als je soms buiten de lijntjes moet kleuren." Ze moeten dan wel even op hun handen blijven zitten, besluit Riet. "Een lege agenda is

het vertrekpunt. Samen met een partij uit de wijk die bewonerszeggenschap kan faciliteren en bewoners die daar invulling aan willen geven. Dan kunnen mooie plannen ontstaan!"

"Door daadkracht, lef en vasthoudendheid te tonen verleid je anderen als vanzelf om mee te doen."

Groen voor verbinding én tegen hittestress

Het wordt steeds warmer. Ook in wijken en buurten is de hitte in de zomer op sommige plekken niet uit te houden. Dat heeft vaak te maken met een gebrek aan groen en schaduwplekken. Steeds meer bewonersgroepen willen hier iets aan doen.

Praktisch en zichtbaar

LSA is al een aantal jaar bezig met Plan Boom. Een project waarmee we op wijksschaal groen uitdelen dat een mooi plekje krijgt in de wijk. Vincent van LSA bewoners legt uit waarom bewonersgroepen werken aan een groenere wijk: "De afgelopen zomers hebben we gemerkt hoe heet het kan worden in onze stadswijken. En door te weinig groen, krijgen we bovendien wateroverlast op het moment dat de regen losbarst. Meer groen is hard nodig. Samenwerken aan het groen in je buurt werkt heel verbindend. Het is praktisch en zichtbaar en ook een praatje aanknopen gaat bijna vanzelf".

Hete plekken in kaart

Er worden niet alleen bomen geplant. Ook afgelopen zomer ging LSA met bewonersgroepen op hitesafari in hun eigen wijk. Op welke plekken is het echt heel heet? Waar liggen enorme plassen na een flinke regenbui? Welke putten stromen over? Door samen de plekken aan te wijzen die verkoeling nodig hebben, ontstaan plannen om de wijk te vergroenen.

Meer info over plan Boom en de Hitesafari vind je op: www.lsabewoners.nl/planboom

"We zien bij initiatieven en gemeenten behoefte aan handvatten om de lokale samenwerking in de warmtetransitie te organiseren."

Zelfbeheer in de warmtetransitie

De gemeenschap is een nieuwe positie in het speelveld met overheid en markt. Deze positie vraagt bijbehorende rechten en mogelijkheden. We zien gemeenschappen ontstaan in de warmtetransitie. Bewonersinitiatieven die werken aan energievoorziening of warmtebron in zelfbeheer.

Om het onderscheid met de overheid en de markt duidelijk te maken, is het cruciaal de positie van de gemeenschap helder te definiëren. Zonder een definitie van de positie zal ieder project in elke fase de positie van de gemeenschap opnieuw met de overheid moeten bepalen. Energie Samen en LSA bewoners zien bij initiatieven en gemeenten een behoefte aan handvatten om de lokale samenwerking in de warmtetransitie te organiseren.

Verkenning

In 2022 deden we samen met Energie Samen een verkenning naar de manieren waarop zelfbeheer in de warmtetransitie vorm kan krijgen. We verkenden veelbelovende (bestaande en nog niet bestaande) democratische beleidsinstrumenten die handelingsperspectief bieden aan zowel gemeenten als initiatieven. In de verkenning laten we zien hoe de instrumenten samenhangen en helpen om het zelfbeheer van warmte-initiatieven goed te organiseren binnen het speelveld met overheid en markt.

Benieuwd naar de verkenning?
www.lsabewoners.nl/zelfbeheerwarmtetransitie

Energie besparen moet voor iedereen mogelijk en betaalbaar zijn. Ook in 2022 werd duidelijk dat bewonersinitiatieven daarin een belangrijke rol kunnen spelen.

Door het kennen en verbinden van buurtnetwerken, maar ook in het opzetten van een klusdienst of het ontwikkelen van een collectief zonnedak waarbij mensen zonder middelen of dak ook mee kunnen doen. De enorm gestegen energieprijzen in 2022 lieten zien hoe belangrijk het is dat we samen heel goed kijken hoe iedereen mee kan doen in de energietransitie. LSA ondersteunde enkele initiatieven in hun aanpak, inclusieve businessmodellen en de rol die bewonersinitiatieven daarin kunnen spelen. Samen met bewoners inventariseerden we hoe een inclusieve energietransitie eruit ziet.

De overgang naar een andere manier van het verwarmen van huizen raakt iedere inwoner van Nederland. Of je nu aanpassingen aan je eigen woning doet, via je verhuurder meebetaalt of juist lang blijft zitten met een slecht geïsoleerde woning. Bewonersgedreven betekent voor ons dat bewoners mede invloed moeten hebben op prioriteiten, keuzes en tempo van de wijk voor wijk aanpak.

Bewoners zijn een partij bij de energietransitie. Maar om een partner te kunnen zijn bij deze belangrijk omwenteling, zijn er drie accentverschuivingen in het denken nodig. Daar zetten wij ons voor in. De energietransitie is een sociale opgave. Je moet mensen meekrijgen, enthousiast maken, aanzetten tot moeilijke beslissingen, maar ook tot collectief meedenken en handelen. Daarnaast is de energietransitie ook een rechtvaardigheidsopgave. Hoe verdelen we de lusten en lasten? En niet te vergeten; de energietransitie is een collectieve opgave. Wij vinden dat collectief initiatief zou moeten worden gestimuleerd en dat het leveren van ondersteuning meer nadruk zou moeten krijgen. Kortom, bewoners horen een belangrijke rol te krijgen bij het nadenken over en invulling geven aan de energietransitie. Ze moeten lokaal aan tafel zitten en daar waar ze direct geraakt worden, moeten ze meepraten, -beslissen en -doen.

BuurtBespaarBudget houdt buurten warm

Veel mensen maken zich in de winter van 2022 zorgen over de enorm gestegen energieprijzen. Gelukkig zijn er lokale ontmoetingsplekken waar veel bewoners warmte kunnen vinden. Soms letterlijk, omdat je in een buurthuis lekker op kan warmen. Ze zorgen ook voor verbinding, activiteiten en een boel warme contacten. Speciaal voor deze plekken en bewonersorganisaties is het BuurtBespaarBudget in het leven geroepen.

Energie besparen

Met het BuurtBespaarBudget konden bewonersorganisaties budget en ondersteuning in het organiseren van energiebesparende projecten in hun buurt of buurthuis aanvragen. Denk bijvoorbeeld aan het delen van kennis over energiebesparing, het beschikbaar stellen van een warme ruimte of zo creatief als de breiende oma's die isolatiegordijnen naaien voor hun buurtgenoten. Uit het hele land kwamen aanvragen binnen voor een BuurtBespaarbudget van 500 tot 5000 euro. Binnen twee weken kwamen 122 ideeën binnen. De aanvragen bestaan uit projecten waarin

buurtbewoners samen werken aan verduurzaming van hun eigen buurt.

Ontmoeting en informatie

In de aanvragen werd het vaakst budget aangevraagd voor "warme" infomiddagen; ontmoetingen met koffie, een maaltijd of activiteit gekoppeld aan informatie over energiebesparing, ook het opzetten van duurzame workshops of infopunten in het buurthuis en het opstarten van klusdiensten kwamen vaker voorbij. Projectleider Annerike Hekman van LSA Bewoners: "Bij elkaar heeft dit project een enorm bereik in dorpen en wijken. De solidariteit spat eraf. De aanvragen zijn daarbij realistisch over wat nu haalbaar is en hoe je duurzaam bespaart op energie. Met de winter in aantocht en de hoge energieprijzen, gaven we de initiatieven graag een duwtje in de rug. We zijn blij dat de Energiebespaarcoalitie dit project mogelijk maakt."

De wijk in

Betaalbaarheid van de energierekening houdt mensen bezig. Het is niet altijd duidelijk welke maatregelen snel rendement opleveren. Naast advies was directe hulp nodig. De energierekening moet omlaag. De aanvragers van het BuurtBespaarBudget gaan de wijken in en met concrete acties aan de slag. Er zijn in Nederland duizenden ontmoetingsplekken die kunnen bijdragen aan verduurzaming. Uit de vele aanvragen blijkt dat zij hun netwerk en ruimte graag willen inzetten om de energietransitie en de noodzaak tot verduurzamen dichtbij mensen te krijgen. Mensen stellen veel prijs op advies en hulp van hun buren, mensen die ze al kennen. Annerike Hekman: "We zijn positief verrast door het aantal aanvragen. Blijkbaar voorzien we met het BuurtBespaarBudget in een behoefte. Gelukkig konden we snel schakelen, zo konden we mensen in dit stookseizoen helpen energie te besparen of hun woning te verduurzamen."

Eerste hulp bij energiestress

Een huiselijke sfeer, een rustige omgeving en een gezellige keuken waar warme maaltijden worden bereid. Vlakbij het centrum van Klazienaveen ligt Multifunctioneel Centrum (MFC) Noorderbreedte. Verenigingen, stichtingen en instellingen uit het dorp en omgeving vinden er een thuis voor hun sociale en culturele activiteiten. De energierekening geeft mensen in toenemende mate onrust en stress. Dat merken ze bij MFC Noorderbreedte ook. "We hebben het BuurtBespaarBudget aangevraagd voor ons project 'Eerste hulp bij energiestress'. Door bewustwording, erkenning en herkenning van zorgen rondom energie hopen we nóg laagdrempeliger te gaan werken zodat mensen op tijd hulp durven vragen. We helpen mensen om minder energie te gebruiken en daarmee de energierekening te verlagen", vertelt initiatiefnemer Anja Bijen.

"Met de winter in aantocht en de hoge energieprijzen, gaven we de initiatieven graag een duwtje in de rug."

Hoe maak je het onzichtbare zichtbaar en bespreekbaar vroegen ze zich bij MFC Noorderbreedte af. Via bestaande netwerken zoeken ze de samenwerking met buurtcoaches, opbouwwerkers en andere hulp- en dienstverleners. Samen met de energiecoach van de gemeente Emmen organiseert het centrum energiecafé's voor buurtgenoten en de vrijwilligers. Op koffie- en ranjadagen komen jong en oud samen en wordt het onderwerp energie natuurlijk niet geschuwd. Anja vervolgt: "Onze fietskar wordt omgebouwd tot mobiele informatiezuil voor de buurt en ook onze langgekoesterde wens om een repaircafé op te zetten krijgt op korte termijn vaste vorm."

Energieke gesprekken

Ook in Aalsmeer zijn er creatieve plannen gesmeed om samen met de buurt aan de slag te gaan met energiebesparing en de energierekening te verlagen. Stichting Buurthuis Hornmeer ontwikkelt samen met de Stichting Nieuw Aalsmeer een aantal publiciteitsacties om bewoners te wijzen op de mogelijkheden en voordelen van energiebesparing. Theo Bergonje vertelt: "We gaan met een e-bakfiets en e-camper met luide scheepsbel de buurt in. Ook werken we samen met lokale media om te vertellen over energiebesparing én is er een energietentoonstelling in het buurthuis. Ook hebben we verschillende momenten waarop mensen met een energiecoach in gesprek kunnen. Kortom, een echt intensieve aanpak tot bij de voordeur van mensen" En dat is nog niet alles. De initiatiefnemers hopen dat de wijk Hornmeer in juni 2023 de meest energiezuinige wijk van Aalsmeer is. In Aalsmeer is niet alleen dit bewonersinitiatief met energiebesparing bezig. Ook de gemeente investeert hierin en is bezig met de opzet van een fixbrigade. Ook zien ze het project in Hornmeer als voorbeeld voor andere wijken. "We kunnen een mooie combi maken met de dingen die al gebeuren in onze gemeente en van onze wijk de energiezuinigste maken. Wij denken met deze laagdrempelige niet ambtelijke aanpak de aandacht van een groot deel van de bewoners te trekken", aldus een enthousiaste Theo.

"We laten zien dat ondernemen met je buurt niet alleen belangrijk, maar ook leuk is!"

Ondernemen met je Buurt

Ondernemen met je Buurt is het landelijk programma dat buurtbewoners helpt om maatschappelijke, duurzame impact te creëren. Het programma is een samenwerking tussen LSA Bewoners en Social Enterprise NL. Samen bundelen we onze kennis van sociaal ondernemerschap, jarenlange ervaring in de wijk en een uitgebreid landelijk netwerk.

Belangrijk én leuk

We laten zien dat ondernemen met je buurt niet alleen belangrijk, maar ook leuk is! We laten zien wat bestaande bewonersinitiatieven allemaal realiseren en hoe zij van waarde zijn voor hun buurt. Ze zijn een inspiratiebron voor anderen door het land. Zo vergroten we de impact van honderden bewonersbedrijven die Nederland duurzamer en socialer maken. Want in steeds meer steden en dorpen zijn bewonersbedrijven een groeiende motor van de wijk economie.

Trainingen en workshops

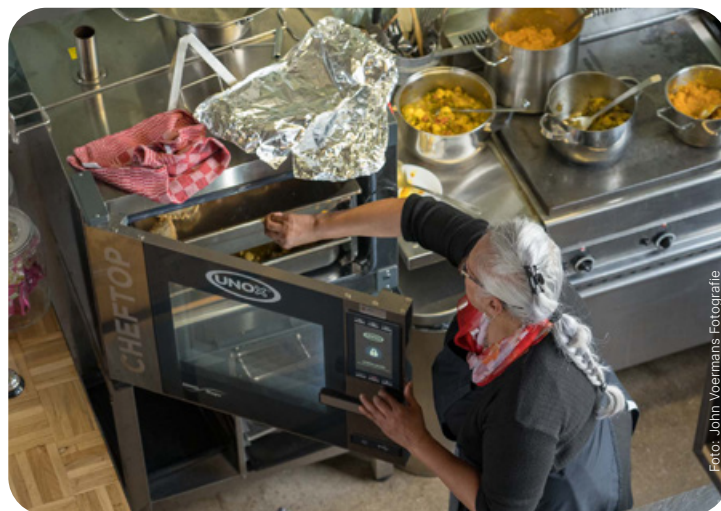
Het programma Ondernemen met je Buurt trapte eind juni officieel af. Er zijn al veel verschillende trainingen en workshops georganiseerd. Over onder meer financiën, het betrekken van de buurt bij je initiatief en een leiderschapsdag voor trekkers van bewonersbedrijven die al langer bestaan. De bijeenkomsten zijn voor startende en gevorderde bewonersbedrijven, maar ook voor ambtenaren die graag ondernemende buurtbewoners een rol willen geven in het lokale beleid. Stapje voor stapje bereikt het programma steeds meer en verschillende ondernemende buurtinitiatieven.

Letterlijk in de buurt

Het groeiende netwerk van Ondernemen met je Buurt heeft als voordeel dat steeds meer trainingen in workshops ook letterlijk in de buurt georganiseerd gaan worden. Een eerste samenwerking met Sterk Brabant viel erg in de smaak. Bij de organiserende partijen en bij de deelnemers. Niet alleen verkort zo'n regionale bijeenkomst de reistijd aanzienlijk. Ook voor de groep deelnemers is het naderhand makkelijker om met elkaar in contact te blijven en eens bij elkaar te buurten. Wel zo leuk én leerzaam.

Elke gemeente een bewonersbedrijf!

Bewonersbedrijven zijn ondernemingen in handen van bewoners en leveren een belangrijke, positieve bijdrage aan de buurt. Ze werken zelfstandig, hebben een verdienmodel en laten de opbrengst weer terugvloeien in de buurt. Door gebrek aan kennis, vaardigheden en goede voorbeelden blijkt de stap naar een rendabel bewonersbedrijf best lastig voor bewoners en gemeenten. Daar brengt het programma Ondernemen met je Buurt verandering in. Onder het motto 'elke gemeente een bewonersbedrijf!' werkt het programma hard om ondernemende bewonersinitiatieven zo goed mogelijk te ondersteunen in het bouwen aan een duurzaam en toekomstbestendig bewonersbedrijf. Ondernemen met je Buurt wordt mede mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij.

**ONDERNEMEN
MET JE BUURT**

Lerend Netwerk van bewonersinitiatieven

De meeste actieve bewoners zijn als vrijwilliger actief. Ze helpen mee om de buurt duurzamer, minder eenzaam, groener of gezelliger te maken. In al die uren voor de buurt doen ze veel kennis en ervaring op. Maar er zijn ook momenten dat ze er zelf even niet uitkomen. Voor die momenten heeft LSA het Lerend Netwerk in het leven geroepen.

Steuntje in de rug

LSA heeft van stichting DOEN budget gekregen waarmee we initiatieven met een concrete hulpvraag kunnen helpen. Dat doen we dan door voor hen een expert in te huren die past bij hun specifieke vraag. Wij zetten ons netwerk in om iemand te vinden die kan helpen. De ene keer is er een financieel adviseur nodig en voor een ander initiatief zoeken we iemand die verstand heeft van netwerken. En door de opgedane kennis weer te delen met het netwerk van LSA kunnen meerdere initiatieven leren van één adviestraject.

Grote belangstelling

De oproep voor het aanvragen van een expert eind 2022 was een groot succes. Ruim 30 bewonersinitiatieven worden gekoppeld aan een expert die hen verder gaat helpen. De hulp van de experts is voor initiatieven voor van grote meerwaarde en zorgt ervoor dat er echt stappen voorwaarts gezet kunnen worden en de initiatieven toekomstbestendiger worden. En dat is natuurlijk waar we het voor doen.

“Wij zetten ons netwerk in om iemand te vinden die kan helpen.”

ELKE GEMEENTE EEN BEWONERSBEDRIJF

In de afgelopen jaren heeft LSA gewerkt aan een nieuwe sector binnen de bewonersgroepen: die van bewonersbedrijven en andere ondernemende bewonersinitiatieven. Op honderden plekken in het land wordt al gewerkt aan meer buurtondernemerschap. Ondernemende bewonersinitiatieven zien kansen en mogelijkheden en verzilveren die voor de buurt. Ze voeren opdrachten uit voor gemeenten en wooncorporaties, exploiteren een wijkrestaurant, verhuren ruimtes en combineren dat met het runnen van een fijne ontmoetingsplek. Daarnaast stimuleren ze andere bewoners om ook ondernemend aan de slag te gaan. Eventuele winst vloeit terug in de wijk.

Wat willen we bereiken

Het was de inzet van LSA die ervoor zorgde dat collectief ondernemerschap in buurten om gezamenlijk te werken aan oplossingen voor taaie maatschappelijke problemen voet aan de grond kreeg in Nederland. LSA begrijpt dat tussen markt en overheid de gemeenschap een belangrijke derde speler is. Ondernemende bewonersinitiatieven werken altijd vanuit die gemeenschap, maar met oog voor de rol die de markt en de overheid innemen. We werken aan schaalvergroting. Van 100 naar 350 bewonersbedrijven in 2025. Hiervoor bouwen we een infrastructuur van kennis en training met het programma Ondernemen met je Buurt, werken we aan innovatie van financiering en een beter begrip van overheden voor ondernemende bewonersinitiatieven. Iedere wijk verdient een bewonersbedrijf.

Foto: LSA bewoners

Weer stapjes gezet met right to challenge in de wet

Met het right to challenge kunnen bewoners zeggen: “die publieke taak kunnen wij net zo goed of misschien wel beter uitvoeren. We gebruiken de kennis en talenten van buurtbewoners om iets voor elkaar te krijgen. Daarmee bereiken we meer doelen dan het doel van de publieke taak alleen. Samen maken we met dezelfde middelen meer waarde”.

Geen doorslaand succes

Het right to challenge is tot op heden nog geen doorslaand succes. Er wordt vooral veel over gesproken, geschreven, onderzocht en gezocht naar een succesvolle invoering van het right to challenge. Daadwerkelijke challenges blijven nog uit. Volgens ons ligt de verklaring in het feit dat dit nieuwe instrument toch vooral wordt geplaatst in de hoek van democratische en/of bestuurlijke vernieuwing. Het zorgt voor nieuwe verhoudingen tussen lokale overheid en bewonersinitiatieven.

Sociaal kapitaal

En dat wringt. Want, volgens ons het versterking van het sociaal kapitaal van de buurt. Actieve bewoners en nieuwe samenwerkingsvormen gooien de interne organisatie van de overheid overhoop. En dat blijkt behoorlijk lastig. Tientallen gemeenten gingen – al dan niet met de nodige druk van gemeenteraden – aan de slag met right to challenge. En dat is wat anders dan een nieuwe vorm van bewonersparticipatie. Je maakt een heel nieuw speelveld waarin bewoners hun rol kunnen pakken. En dat komt lastig van de grond. Werk aan de winkel voor LSA dus.

Tweede Kamer

Tot nu toe is het vooral de Tweede Kamer geweest die right to challenge in Nederland probeerde aan te jagen. Via onder andere amendementen, kan-bepalingen in de Wmo en de wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen. De minister werd opgeroepen om met een voorstel te komen om het right to challenge wettelijk te verankeren. In de zomer van 2022 maakte de minister eindelijk bekend dat het right to challenge wordt geregeld via de wet versterking participatie op decentraal niveau.

Samen verordening maken

Om met het goede nieuws te beginnen: het is een enorme opsteker dat de huidige inspraakverordeningen worden vervangen door participatieverordeningen die gaan over het gehele beleid van een overheidsorganisatie. Met de aanstaande Wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau moeten gemeenten een participatieverordening opstellen. Juist een verordening als deze vraagt om een nadrukkelijke rol en positie van bewoners bij het maken ervan. Daarom gaan we het land in om op verschillende plekken met mensen in gesprek te gaan over hun lokale ervaringen en ideeën. We organiseren digitale inlopen en geven mensen de gelegenheid hun ideeën in te sturen. We willen ophalen wat de verordening teweeg zou moeten brengen. Met de hulp van bestuurskundigen en juristen maken we dit concreet in tekstvoorstellen voor de modelverordening. En natuurlijk presenteren we het eindresultaat aan bewoners, ambtenaren en raadsleden. En daarna? Dan hopen we dat zoveel mogelijk van ons voorstel uiteindelijk ook echt in de wet wordt opgenomen.

Bewoners betere gesprekspartner bij plannen in de wijk

Bewoners moeten kunnen meebeslissen over wat er in hun wijk of buurt gebeurt. Samen bepalen ze de agenda en hoe problemen worden aangepakt. Het is het een recht waar je gebruik van kunt maken.

Daarom werken we aan buurtrechten die regelen dat bewoners samen mogen bepalen wat er in hun wijk of buurt nodig is en hoe en door wie dat gebeurt. We houden actief de ontwikkelingen rond het right to challenge en de omgevingswet in de gaten en we organiseren verschillende bijeenkomsten om bewonersgroepen te leren hun positie te pakken bij de plannen in hun wijk.

Vijf tips voor bewoners

Zo gaf Frans Soeterbroek een training over de manier waarop bewoners beter hun positie kunnen pakken bij gebiedsontwikkelingen. Zijn tips: Zorg dat je goed de rollen van gemeente en marktpartijen uit elkaar kunt houden, blijf niet hangen in kritiek op de procedure, staar je niet blind op gepresenteerde maquettes en plattegronden, blijf je niet vast in standpunten en laat je niet opsluiten in participatieprocessen.

Te vrijblijvend

De nieuwe omgevingswet moet de invloed van bewoners bij de ontwikkeling van de openbare ruimte bevorderen. Partijen die plannen hebben voor ontwikkeling van de openbare ruimte, moeten laten zien hoe zij ze de participatie met betrokkenen hebben georganiseerd. Wat ons betreft moet de rol van bewoners veel sterker geformuleerd moet worden en daar blijven we ons voor inzetten.

"Bewoners moeten kunnen meebeslissen over wat er in hun wijk of buurt gebeurt."

BEWONERS MOETEN KUNNEN MEEBESLISSEN

Bewoners krijgen vaak met moeite een voet tussen de deur bij gebiedsontwikkeling en het samenspel tussen gemeenten en projectontwikkelaars. Maar ook bij plannen over hoe de zorg geregeld wordt, wat er met ontmoetingsplekken gebeurt of hoe de wijk aan de slag gaat met verduurzamen, hoort wat ons betreft een besluit te zijn waar de mensen uit de buurt over hebben kunnen meebeslissen. In ons werk zetten we alles op alles om bewoners die positie te geven. Die rol moeten we van echt van onderop afdwingen.

Wat willen we bereiken

Onder bewonersinitiatieven heeft right to challenge een positieve uitwerking. Bewoners zien het als een instrument voor een gelijkwaardige positie, voor meer duurzaamheid binnen het initiatief en de organisatie en als vliegwiel voor meer initiatief en eigenaarschap in de buurt. Met het right to challenge worden bewoners opdrachtnemer en gemeenten betrokken opdrachtgever. Het right to challenge wordt hiermee een nieuw instrument voor gemeenten dat past bij deze tijd. Hoewel de potentie van het right to challenge gezien wordt, is het aantal challenges zelf nog beperkt. Daarom blijven we ons inspannen om te stimuleren dat het right to challenge ook echt wordt toegepast.

Wil je ook lid worden van LSA bewoners? Jullie zijn welkom!

LSA bewoners is de landelijke vereniging van en voor bewonersgroepen. We zetten ons samen in voor ruimte en mogelijkheden voor bewonersinitiatieven, van wijkplatforms tot bewonersbedrijven.

We delen kennis, we ontwikkelen projecten, we beïnvloeden beleid en we zorgen voor ontmoeting tussen de geweldige initiatieven in het land. We hebben jou nodig om sterker te staan.

Maakt jullie bewonersgroep de buurt leuker of leefbaarder? Jullie zijn welkom om je aan te sluiten bij LSA als lid. Meld je aan via www.lsabewoners.nl/wordlid

Maandelijkse nieuwsbrief

Wil je op de hoogte blijven van wat actieve bewoners voor elkaar krijgen en weten hoe ze dat doen? Meld je aan voor de LSA-nieuwsbrief. www.lsabewoners.nl/nieuwsbrief

- Je ontvangt belangrijk nieuws en updates.
- We zetten kennisartikelen en blogs op een rij.
- We nodigen je uit voor alle bijeenkomsten.

Heb je een vraag?

Neem dan contact met ons op. Dat kan op verschillende manieren:

- Mail ons op info@lsabewoners.nl
- Volg ons op [Facebook](#), [LinkedIn](#) of [Twitter](#)
- Bellen kan ook. We zijn bereikbaar op **030 2317511**
- Post mag naar **Korte Elisabethstraat 15-17, 3511 JG Utrecht**